

מבחן זני תות-שדה בכירים *

8. Cambridge Favorite

9. Fresno

הזן ארלידאון נשתל במספר כפול של חזרות בשני המועדים, ובכל מועד רוססו ארבע חזרות, פעמיים, בחומצה גיברלית בריכוז של 10 ח"מ. הריסוס הראשון ניתן 5 שבועות לאחר השתילה, והשני — כעבור 12 ימים נוספים. בניסויים קודמים הוברר, כי ריסוס בחומצה גיברלית עלול לגרום ריבוי פרחים, ובכך — פרי קטן. לפיכך היה הריכוז, בניסוי הנוכחי, מינימלי.

הניסוי כולו נעשה בבית-דגן, באדמת חמרה שאוד-תה במאטיל-ברומיד (50 ק"ג לדונם). שטח הניסוי קיבל זיבול שווה-ערך ל-4 מ"ק זבל עופות לדונם ודשן יסוד כדי 70 ק"ג סופרפוספט לדונם. במשך הגידול קיבלה החלקה בכל שבועיים, לפני השקיה בהמטרה, דשן ראש (חנקת האשלגן) בכמות שוות-ערך ל-10 ק"ג לדונם. הערוגות היו מחופות בפלאס-טיק שקוף מנוקב, והחלקות כוסו בפלאסטיק מנוקב מאמצע נובמבר.

תוצאות

קטיף הפרי בחלקה של שתילת ספטמבר — התחיל בתחילת דצמבר, ובחלקה של שתילת אוקטובר — בין ה-15 ל-20 בדצמבר. מכאן, שההקדמה של 18 ימים בשתילה (16/9) לעומת התאריך המקובל (4/10) — הביאה לידי הקדמה מקבילה בהתחלת הקטיף. האסיף בחלקה של שתילת ספטמבר הסתיים למעשה באמצע מרס, עם הזדקנות הצמחים והפסקת גדילתם. בחלקה של שתילת אוקטובר נמשכו הגדילה וההנבה מאוחר יותר, אלא שהניסוי הופסק בסוף אפריל, עם גמר עונת היצוא (טבלה 2).

לפי נתוני טבלה 1 (שתילת 16.9.68) חולקו הזנים לקבוצות (מבחן Q) ונתקבל סדר יורד כלהלן, לגבי יבול בכיר (דצמבר): 1 — הזן 1; 2 — הזנים 5, 6, 7 וכן GA + 3; 3 — הזן 11; 4 — הזן 2; 5 — הזנים 3, 4, 8. לגבי יבול כללי (עד 15 במרס) הסדר הוא: קבוצה 1 — הזן 11, 2 — הזנים 1, 2; 3 — הזנים 5, 7 וכן GA + 3; 4 — הזנים 6, 8, 3, 4. מסתבר אפוא:

1. מכל הזנים שנבדקו, היה הזן סורפריז דה האל (מס' 1) הבכיר ביותר, ועד סוף דצמבר נתן את היבול הרב ביותר לצמח.

2. הזן פראסנו (מס' 11), הנחשב כזן בינוני עד אפיל, מושפע בתנאי קליפורניה משתילה מוקדמת, ומסוגל להניב בדצמבר כ-18% ובינואר כ-30% מכלל יבולו. בשני חדשי ההנבה הראשונים משתווה זו זה ביבוליו עם הזן סורפריז דה האל, ואילו אחוז הפרי ליצוא גדול מאשר בזן הבכיר. מה-עובדה, שכלל היבול של הזן פראסנו הוא הרב

שתילת תות-השדה בחודש אוקטובר — מקו-בלת בארץ זה שנים. זנים אפילים נשתלים בין ה-15 ל-20 באוקטובר; ואילו הזנים הבכירים — מקובל להקדים את שתילתם לתחילת החודש. מכיון שמחירי תות-השדה בשוק האירופי, בחודש דצמבר, גבוהים מהמחירים המתקבלים בחודש ינואר — יש עניין רב בכך, שהזנים הבכירים יתנו את מירב יבולם בדצמבר.

בניסויי עונת 1968/9 נבחנה האפשרות של שתילה מוקדמת מכפי המקובל — באמצע ספטמבר, ונבדקה השפעת מועד שתילה מוקדם זה על מהלך הניבה של זנים חדשים וזנים מקו-בלים של תות-שדה. נערך גם מבחן זנים בשתילה בעונה המקובלת, תחילת אוקטובר.

יחד עם מבחני הזנים, נבדקה השפעת ריסוס בחומצה גיברלית על הקדמת מועד הניבה בזן ארלידאון, שטופח בתנאים של אקלים ממוזג, והמוכר בבכירותו. בארה"ב חלה התמיינותו במ-חצית השנייה של הקיץ, הוא נכנס לתרדמה חלקית בחורף בהשפעת התקצרות היום, ומתחיל לפרוח ולהניב באביב, מוקדם יותר מכל הזנים. בתנאי הארץ מתמייין הזן מוקדם, אולם במקום להתחיל להניב בתחילת החורף — הוא מעוכב בהתפתחותו (בהשפעת תנאי היום-הקצר), ועי-כוב זה בולט בזן ארלידאון יותר מאשר בזנים האחרים. מטרת הריסוס בחומצה גיברלית היתה — לנסות ולהתגבר על עיכוב זה בהתפתחות הצמח.

חמרים ושיטות

חלקת הניסוי הראשונה נשתלה בתאריך 16.9.68, והשנייה — בתאריך 4.10.68. מכיון ששתי החלקות נשתלו בנפרד ולא במסגרת אותו שטח ניסויים — לא ניתן להשוות את התוצאות בבחינה סטטיסטית. החלקות נשתלו ב-4 חזרות, בבלוקים באקראי: בתאריך המוקדם — 25 שתילים בכל חזרה, ובמאוחר — 50 שתילים בכל חזרה. רווחי השתילה היו, בכל המקרים, 20 × 20 ס"מ.

הזנים שנבחנו היו:

1. Surprise de Halle
2. Macherauchs Frühernte
3. Earlidawn
4. Cambridge vigor
5. Lihama
6. Senga precosa
7. Senga Precosana

* מפרסומי מכון וולקני לחקר החקלאות, 1970, מספר 959, סדרה ה'.

טבלה 1. התפלגות הקופתית של היבול בזנים בכירים של חות-שדה, בית-דגן, תאריך שתילה 16.9.68

חזן	יבול כללי, גרמים לצמח										אחוז הפרי ליצוא									
	1	2	3	3+GA	4	5	6	7	8	11	1	2	3	3+GA	4	5	6	7	8	11
דצמבר	51	25	17	39	19	40	39	38	10	32	88	93	83	82	98	80	-	77	100	98
ינואר	35	40	22	46	49	29	13	34	44	53	60	82	82	80	78	68	-	46	91	82
פברואר	28	53	35	23	22	33	43	38	34	92	47	58	67	56	60	54	-	49	64	79
עד 15 במרס	114	118	74	108	90	102	95	110	88	177	69	73	75	76	78	68	-	58	81	83
ס"ה כ	114	118	74	108	90	102	95	110	88	177	69	73	75	76	78	68	-	58	81	83
דצמבר - 15 למרס	114	118	74	108	90	102	95	110	88	177	69	73	75	76	78	68	-	58	81	83

1 המספרים מציינים את שמות הזנים בהתאם למספריהם בסעיף "חברים ושיטות". GA - חומצה גזברלית.

ביותר — נראה שהוא ראוי לתשומת לב מיוחדת בדבר האפשרויות הטמונות בו בשתילה מוקדמת. 3. מהזנים החדשים שנבדקו, מתבלט הזן ליהאמה (מס' 5) ביבולו הבכיר (דצמבר) ובמראה הפרי (צבע אדום של הציפה).

4. במקרה היחיד, שבו נבדקה השפעת הטיפול בחומצה גיברלית על הזן ארלידאון (3 + GA לעומת 3), נראה שהתגובה לריסוס בחומצה גיברלית התבטאה בהגדלה ניכרת של כלל היבול ובהבכרותו, וזאת בלי להשפיע על אחוז הפרי ליצוא.

טבלה 2. התפלגות הקופתית של היבול בזנים בכירים של חות-שדה, בית-דגן, תאריך שתילה 4.10.68

חזן	יבול כללי, גרמים לצמח										אחוז הפרי ליצוא									
	1	2	3	3+GA	4	5	6	7	8	11	1	2	3	3+GA	4	5	6	7	8	11
דצמבר	16	9	13	13	3	23	23	8	-	4	80	82	87	88	96	61	-	82	-	100
ינואר	42	27	36	52	40	24	13	35	25	50	63	68	74	74	86	52	-	52	97	89
פברואר	53	51	32	28	38	50	65	47	71	130	56	57	75	67	73	69	-	58	81	75
עד אמצע מרס	111	87	81	93	81	97	81	101	90	184	62	63	76	73	80	63	-	58	85	79
ס"ה כ	111	87	81	93	81	97	81	101	90	184	62	63	76	73	80	63	-	58	85	79
דצמבר - 15 למרס	111	87	81	93	81	97	81	101	90	184	62	63	76	73	80	63	-	58	85	79
15 במרס - 30 באפריל	35	38	44	49	44	113	44	39	78	71	52	29	62	63	53	39	-	39	51	61
ס"ה כ	146	125	125	142	194	141	140	168	156	255	59	52	72	70	65	56	-	49	72	74
דצמבר - סוף אפריל	146	125	125	142	194	141	140	168	156	255	59	52	72	70	65	56	-	49	72	74

1 המספרים מציינים את שמות הזנים בהתאם למספריהם בסעיף "חברים ושיטות". GA - חומצה גיברלית.

הוא מסוגל לקבל מחירים גבוהים יותר מאשר כל זן אחר של תות-שדה. מחירים כאלה עשויים לשלם את הוצאות הקטיף והאריזה, הגדולות בהרבה מאלה שלגבי זנים אחרים.

דיון ומסקנות

מתוצאות הניסוי הנוכחי נראה, שבשתילה אמצע ספטמבר מתמיינת הזן פראסנו מוקדם מאוד, בתנאי הארץ, ואינו מעוכב בהתפתחותו על-ידי התקצרות היום, ולכן מניב ברמה גבוהה וברציפות במשך כל חדשי החורף.

נראה שהתגובה החיובית לריסוס בחומצה גיברלית בזן ארלידאון, שהתקבלה במועד השתילה הראשון (16/9), מקורה בעובדה שהטיפול ניתן לפני שהצמח נעצר בהתפתחותו בהשפעת התקצרות היום. במועד השתילה השני, כנראה כבר הספיק הצמח להיעצר בהתפתחותו, והריסוס לא התגבר על העיכוב שבהשפעת התקצרות היום.

ד"ר י. סלומניצקי, אוה איזק

לפי נתוני טבלה 2 (שתילה 4.10.68) חולקו הזנים לקבוצות (מבחן Q) ונתקבל סדר יורד כלהלן, לגבי יבול כללי עד סוף אפריל: קבוצה 1 — הזן 11; קבוצה 2 — הזן 4; קבוצה 3 — הזן 7; קבוצה 4 — הזנים 3, 3+GA, 8, 1, 2, 5, 6. אפשר אפוא לראות שוב התבלטות לטובה של שניים מהזנים הבכירים, שהצטיינו בתאריך השתילה הראשון: סאנגה פראקוסה (מס' 6) וליהאמה (מס' 5). במועד זה לא נתקבלה התגובה הגדולה בטיפול בחומצה גיברלית (3 + GA לעומת 3) כמו זו שבמועד השתילה הראשון. גם במועד השתילה המאוחר היה היבול הכללי של הזן פראסנו גדול מזה של שאר הזנים.

בהשוואת היבול הבכיר (חודש דצמבר), בכל הזנים, בשני מועדי השתילה, מתבלטת העדיפות של מועד השתילה המוקדם.

מהזנים החדשים שנבדקו מתבלט הזן סאנגה פראקוסה בבכירותו ובהיותו בעל פרי קטן עד בינוני, שאין דומה לו מבחינת טעם ובסומת בין כל יתר הזנים שבדקנו עד כה. הזן הזה ראוי לטיפול מיוחד בבחינת אריזה, והודות לכך ולפרסומת מתאימה